Документ подписан простой электронной подписью
Информация о владельце:
ФИО: Сыров Игорь Анатольевич
Должность: Директор
Дата подписания: 30.10.2023 15:21:01
Уникальный программный ключ:
b683afe664d7e9f64175886cf9626a198149ad36

СТЕРЛИТАМАКСКИЙ ФИЛИАЛ
ФЕДЕРАЛЬНОГО ГОСУДАРСТВЕННОГО БЮДЖЕТНОГО ОБРАЗОВАТЕЛЬНОГО
УЧРЕЖДЕНИЯ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ
«УФИМСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ НАУКИ И ТЕХНОЛОГИЙ»

Факультет ***Башкирской и тюркской филологии***
Кафедра ***Башкирской филологии***

Аннотация рабочей программы дисциплины (модуля)

дисциплина ***Б1.В.07 История литературной критики***

часть, формируемая участниками образовательных отношений

Направление

44.03.05 ***Педагогическое образование (с двумя профилями подготовки)***
код наименование направления

Программа

Родной (башкирский) язык и литература, Иностранный язык

Форма обучения

Очная

Для поступивших на обучение в
2023 г.

Стерлитамак 2023

1. Перечень планируемых результатов обучения по дисциплине, соотнесенных с установленными в образовательной программе индикаторами достижения компетенций

Формируемая компетенция (с указанием кода)	Код и наименование индикатора достижения компетенции	Результаты обучения по дисциплине (модулю)
ПК-1. Способен использовать теоретические и практические знания для постановки и решения исследовательских задач в предметной области и в области образования	ПК-1.1. Знает о знаково-символической природе и генезисе языковых и литературных явлений, факторах их исторического развития для объяснения актуальных проблем и тенденций развития языка и литературы	Обучающийся должен: знать процесс становления башкирской критической мысли
	ПК-1.2. Умеет интерпретировать лингвистические, историколитературные, культурномировоззренческие явления и процессы в контексте общей динамики развития языка илитературы с учетом их использования для решения исследовательских задач	Обучающийся должен: уметь анализировать художественные произведения в контексте всей истории родной литературы
	ПК-1.3. Владеет навыками комплексного поиска, анализа и систематизации информации по изучаемым проблемам языка и литературы с использованием научных и текстовых источников, научной и учебной литературы, информационных баз данных	Обучающийся должен: владеть навыками аналитического подхода к художественному тексту и критическим отзывам о нем
ПК-3. Способен соотносить основные этапы развития предметной области (в соответствии с профилем и уровнем обучения) с ее актуальными задачами, методами и концептуальными подходами, тенденциями и перспективами ее современного развития	ПК-3.1. Знает способы проектирования обучения в соответствии с нормативными документами в сфере образования, возрастными особенностями обучающихся, дидактическими задачами урока	Обучающийся должен: внутреннюю связь литературной критики с содержанием каждого исторического этапа развития общества
	ПК-3.2. Умеет осуществлять отбор предметного содержания, методов, приемов и технологий обучения,	Обучающийся должен: дать свою оценку произведению художественной литературы с учетом достижений современной

	организационных форм учебных занятий, средств диагностики в соответствии с планируемыми результатами обучения	литературно- критической мысли, объяснить и правильно сформулировать свою точку зрения
	ПК-3.3. Владеет навыками формирования познавательной мотивации обучающихся к родному языку и литературе в рамках урочной и внеурочной деятельности. Способен соотносить основные этапы развития родного языка и литературы с ее актуальными задачами, методами и концептуальными подходами,тенденциями и перспективами ее современного развития	Обучающийся должен: ключевыми литературно-критическими письменными жанрами; художественными жанрами

2. Цели и место дисциплины (модуля) в структуре образовательной программы

Цели изучения дисциплины:

1. сформировать у студентов знания о литературной критике и готовности к их применению в практической деятельности.
2. сформировать понятие об этапах исторического развития и современном состоянии литературной критики
3. научить студентов применять полученные знания для решения задач профессиональной деятельности.

Дисциплина изучается на 4 курсе в 8 семестре

3. Объем дисциплины (модуля) в зачетных единицах с указанием количества академических или астрономических часов, выделенных на контактную работу обучающихся с преподавателем (по видам учебных занятий) и на самостоятельную работу обучающихся

Общая трудоемкость (объем) дисциплины составляет 2 зач. ед., 72 акад. ч.

Объем дисциплины	**Всего часов**
	Очная форма обучения
Общая трудоемкость дисциплины	72
Учебных часов на контактную работу с преподавателем:	
лекций	10
практических (семинарских)	22
другие формы контактной работы (ФКР)	0,2
Учебных часов на контроль (включая часы подготовки):	
зачет	
Учебных часов на самостоятельную работу обучающихся (СР)	39,8

Формы контроля	Семестры
зачет	8

4. Содержание дисциплины (модуля), структурированное по темам (разделам) с указанием отведенного на них количества академических часов и видов учебных занятий

4.1. Разделы дисциплины и трудоемкость по видам учебных занятий (в академических часах)

№ п/п	Наименование раздела / темы дисциплины	Виды учебных занятий, включая самостоятельную работу обучающихся и трудоемкость (в часах)			
		Контактная работа с преподавателем			СР
		Лек	Пр/Сем	Лаб	
1	**История башкирской литературной критики до 50-х годов XX века**	**5**	**8**	**0**	**17,8**
1.1	Цели и задачи курса. Роль и значение литературной критики в литературоведении	1	0	0	0
1.2	Начальные этапы формирования башкирской литературной критики	1	0	0	2
1.3	Башкирская литературная критика в 1920-1930 гг.	2	0	0	4
1.4	Башкирская литературная критика в 1940-1950 гг.	1	2	0	4
1.5	Роль Д.Юлтыя, А.Тагирова, М.Гафури и др. в становлении башкирской литературной критики	0	2	0	4
1.6	Научная деятельность А.Вахитова в области башкирской прозы	0	2	0	0
1.7	Литературоведческая деятельность К.Ахмедьянова	0	2	0	3,8
2	**История башкирской литературной критики с 50-х годов XX века до наших дней**	**5**	**14**	**0**	**22**
2.1	Башкирская литературная критика в 1953-1965 гг.	1	0	0	4
2.2	Башкирская литературная критика в 1965-1985 гг.	2	2	0	4
2.3	Современная башкирская литературная критика	1	2	0	2
2.4	Развитие жанра рецензии и обзорной статьи в башкирской литературной критике	1	0	0	2
2.5	Вклад Г.Хусаинова в башкирскую литературную критику	0	2	0	4
2.6	И.Валитов, З.Нургалин и их роль в башкирской литературной критике	0	2	0	0
2.7	Исследования Р.Баимова о роли	0	2	0	2

	межлитературных взаимосвязей в развитии национальных литератур				
2.8	Литературоведская деятельность З.Шариповой	0	2	0	2
2.9	Р.Бикбаев в современной башкирской литературной критике	0	2	0	2
	Итого	**10**	**22**	**0**	**39,8**

4.2. Содержание дисциплины, структурированное по разделам (темам)

Курс лекционных занятий

№	Наименование раздела / темы дисциплины	Содержание
1	**История башкирской литературной критики до 50-х годов XX века**	
1.1	Цели и задачи курса. Роль и значение литературной критики в литературоведении	Яҙма әҙәби тәнҡит - башҡорт әҙәбиәтенең иң йәш жанрҙарының береһе. Халыҡтың эстетик тәнҡит ҡараштарының быуаттар төпкөлөнән, фольклор жанрҙарынан уҡ килеүе. Әҙәбиәт, сәнғәттең халыҡ тормошондағы роле хаҡында XVIII—XIX быуат әҙәбиәтселәренең әйткәндәре. Башҡорт әҙәби тәнҡите формалашыуҙа рус һәм татар әҙәбиәте белгестәренең роле.
1.2	Начальные этапы формирования башкирской литературной критики	Башҡорт әҙәби тәнҡите урта быуаттарҙа, фәндең башҡа тармаҡтары кеүек үк, синкретик формала үҫешеүе. Шуға ла ул осорға ҡараған ниндәй ҙә булһа бер хеҙмәтте, шул өлкәлә эшмәкәрлек күрһәткән бер кешене айырып күрһәтеп булмауы. Әҙәби тәнҡит күпмелер дәрәжәлә йыйынтыҡ төҙөүселәр, китапты күсереүселәр, уға аңлатма яҙыусыларҙың эшмәкәрлегендә лә сағылыуы. Башҡорт әҙәби тәнҡите XIX быуат аҙағы - XX быуат баштарында йәмғиәт тормошо менән тығыҙ бәйләнеп публицистикаға яҡынлашыуы, уҡыусылар аудиторияһын киңәйтеүе. Ғәйфулла Кейеков, Мөхәмәтсәлим Өмөтбаев, Мәжит Ғафури, Р. Фәхретдинов кеүек билдәле әҙиптәребеҙ эшмәкәрлегенең әһәмиәте.
1.3	Башкирская литературная критика в 1920-1930 гг.	Егерменсе йылдар әҙәбиәтендә төрлө әҙәби ағымдар һәм идеологик көрәш ҡырҡыулығы процесында әҙәби тәнҡит. Милли культура, милли әҙәбиәт, уның үҫеш юлдары, ижад методтары һәм принциптары, шулай уҡ әҙәби тел мәсьәләләре буйынса барған дискуссияларҙың асылы. Н.Таһиров, Х.Ғәбитов, Ф.Сөләймәнов С.Мираҫ, М.Буранғолов кеүек әҙәбиәтселәрҙең тәнҡит мәҡәләләре. С.Мираҫтың «Башҡорт аймағы» журналында (1928, №5) баҫылып сыҡҡан «Башҡорт әҙәбиәтенең тыуышы һәм үҫеше» тигән мәҡәләһе, шулай уҡ Х.Ғәбитовтың «Урал йырҙары» (1923) тигән шиғырҙар йыйынтығына ҡараштар.
1.4	Башкирская литературная критика в 1940-1950 гг.	Бөйөк Ватан һуғышы йылдарында башҡорт әҙәбиәтенең һәм әҙәби тәнҡиттең төп бурыстары һәм ҡаҙаныштары. Яу шарттары тыуҙырған яңы талаптар. Әҙәбиәттә публикацияның көсәйеүе, лирикала ижтимағи

		мотивтарҙың өҫтөнлөк итеүе, халыҡтың Бөйөк Ватан һуғышында күрһәткән ҡаһарманлыҡтарын халыҡ тарихы, уның героик традициялары яҡтылығында кәүҙәләндерергә тырышыу. Документаллек, ҡәтғи реаллек менән бергә фольклор мотивтарының, героик романтиканың үрелә килеүе. Әҙәбиәттең һәм әҙәби тәнҡиттең халыҡ тормошо һәм героик көрәше менән бәйләнеше артабан тағы ла нығына төшөүе; замана проблемаларының, ил именлеге, рухи байлыҡ өсөн көрәш мотивтарының үҙәк мәсьәләләргә әүерелеүе.
2	**История башкирской литературной критики с 50-х годов XX века до наших дней**	
2.1	Башкирская литературная критика в 1953-1965 гг.	Әҙәби тәнҡиткә йәмәғәтселек иғтибарының бермә-бер көсәйеп китеүе. Башҡортостан яҙыусыларының III съезының (1958) көн тәртибе тотошлай әҙәби тәнҡит мәсьәләләренә арналыуы. Съезда ҡуйылған докладта (Ә.Харисов доклады) һәм фекер алышыуҙарҙа тәнҡит методологияһы, тәнҡитсенең ижад йөҙө тормош менән бәйләнеше, шулай уҡ әҙәби тәнҡиттең ижтимағи тормоштағы урыны, тәғәйенләнеше һәм роле мәсьәләләренә айырыуса иғтибар бүленеүе. Әҙәбиәттә һәм әҙәби тәнҡиттә заман һәм замандаш проблемаһының иғтибар үҙәгендә тороуы. Был йәһәттән поэзия, проза, драматургия буйынса йыллыҡ күҙәтеү мәҡәләләренең даими донъя күрә килеүе.
2.2	Башкирская литературная критика в 1965-1985 гг.	Башҡорт әҙәбиәте үсеш этаптарын киң панорамала тикшереүсе тарихи-теоретик хеҙмәттәрҙең, әҙәбиәт тарихы буйынса очерктарҙың барлыҡҡа килеүе Уларҙың төҙөлөш принциптары, ҡаҙаныштары һәм айырым үҙенсәлекле яҡтары. Башҡорт әҙәбиәт ғилеме һәм әҙәби тәнҡитендә ижади оҫталыҡ мәсьәләләренең, әҙәбиәт һәм фольклор бәйләнештәре, стиль һәм жанрҙар проблемаһының торған һайын ҡыйыуыраҡ һәм нигеҙлерәк күтәрелә барыуы. Милли әҙәбиәт проблемаларын киңерәк теоретик ерлеккә алып сығыу йәһәтенән К.Әхмәтйәновтың «Әҙәбиәт теорияһы» һәм «Әҙәби ғилеме һүҙлеге» тигән китаптарының әһәмиәте.
2.3	Современная башкирская литературная критика	Хәҙерге әҙәбиәт ғилемендә жанр һәм стиль мәсьәләләре өлкәһендә киң һәм тәрән эҙләнеүҙәр алып барылыуы. Роман жанры, хәҙерге романда конфликт һәм герой концепцияһы (Г.Гәрәева, Р.Шаһиев, З.Әлибаев, Ҡ.Мортазин), повестарҙың (Р.Илешева, Н.Исҡужина), хикәйәләрҙең (Ә.Муллағолова), парсаларҙың (Ф.Әбелғужина), поэмаларҙың (Л.Кирәева), драманың (Р.Әхмәҙиев) һ.б. жанр – стиль үҙенсәлектәрен өйрәнеүгә бәйле хеҙмәттәрҙең яҙылыуы. Башҡорт әҙәбиәтен, уның боронғо осорҙарын, милли ерлектә тыуған әҫәрҙәр нигеҙендә, эҙмә-эҙлекле хронологияла, милли-ара системала өйрәнеү идеяһы. Башҡорт әҙәбиәтендәге «аҡ таптар»ҙы бөтөрөүгә, әҙәбиәт тарихының тәбиғи эволюцияһын объектив тергеҙергә ынтылыштар.

2.4	Развитие жанра рецензии и обзорной статьи в башкирской литературной критике	Үҙенсәлекле жанр булараҡ әҙәби-тәнҡит мәҡәләләр йыйынтыҡтары. Әҙәби тәнҡит жанрҙарының төрләләнә барыуы. Рецензия, күҙәтеү мәҡәләләренең дә яңы баҫҡысҡа күтәрелеүе, сифат яңырыуы кисереүе. Әҙәби күренеште идея-эстетик анализ берлегендә ҡарауға йылдам ынтылыш. Тематик анализ тарҡаулығынан әҙәби күренештәрҙе әҙәби процесс берлегендә ҡарау мөһимлеге, милли сәнғәтте эволюцияла ысынбарлыҡтың төп үҫеш ҡанундары аша яҡтыртыу проблемаһы. Башҡорт әҙәбиәт ғилеме һәм әҙәби тәнҡитенең хәҙерге этаптағы ҡаҙаныштары һәм бурыстары. Тәнҡиттә жанрҙар, стилдәр төрлөлөгө мәсьәләһе. Тәнҡитселәрҙең индивидуаль стиле. Тәнҡит методологияһының хәҙерге кимәле.

Курс практических/семинарских занятий

№	Наименование раздела / темы дисциплины	Содержание
1	**История башкирской литературной критики до 50-х годов XX века**	
1.4	Башкирская литературная критика в 1940-1950 гг.	1940-1945-се йылдарҙа башҡорт әҙәби тәнҡитенең үҫеш-үҙгәрештре. Һуғыш һәм һуғыштан һуңғы осорҙа яҙыусыларға арналған әҙәби портреттар. Әҙәби тәнҡиттең үҫешендә рецензияларҙың роле. Был осорҙа әҙәби тәнҡиттең тематик һәм тарихи-хронологик принцибҡа нигеҙләнеп эшләүе.
1.5	Роль Д.Юлтыя, А.Тагирова, М.Гафури и др. в становлении башкирской литературной критики	Әҙәби тәнҡит тураһында төшөнсә. 1920-30-сы йылдарҙа башҡорт әҙәби тәнҡите үҫеше үҙенсәлектәре. Дауыт Юлтыйҙың әҙәби тәнҡит өлкәһендәге эшмәкәрлеге. Ғабдулла Амантайҙың әҙәби тәнҡит өлкәһендәге эшмәкәрлеге.
1.6	Научная деятельность А.Вахитова в области башкирской прозы	Ә. Вахитовтың тормошо һәм ижад юлы. Ә. Вахитовтың ”Таланттың асылы” китабына байҡау. “Ижади портреттар” китабының яҙыусыларға бағышланыуы. Вахитов. А. “Башкирский советский роман” китабының төҙөлөшө һәм төп үҙенсәлеге. Вахитов А. Жанр и стиль в башкирский прозе” китабында жанр һәм стиль мәсьәләләренең күтәрелеүе.
1.7	Литературоведческая деятельность К.Ахмедьянова	К.Әхмәтйәновтың «Башҡорт поэмаларының композиция мәсьәләләре» хеҙмәте. К.Әхмәтйәновтың “Әҙәбиәт ғилеме һүҙлеге” төҙөлөү принциптары. К.Әхмәтйәновтың “Шиғриәт иленә сәйәхәт” китабының йөкмәткеһе. К.Әхмәтйәновтың “Әҙәбиәт теорияһы” хеҙмәтенең әһәмиәте. К.Әхмәтйәновтың “Поэтик образлылыҡ” хеҙмәтенең концепцияһы
2	**История башкирской литературной критики с 50-х годов XX века до наших дней**	
2.2	Башкирская литературная критика в 1965-1985 гг.	1950-1960 йылдарҙа әҙәби тәнҡиттең яңы сифатта үҫеше. 1960-1980 йылдарҙа көндәлек әҙәби процесты анализлауҙың активлашыуы һәм әҙәби оҫталыҡ өсөн көрәш. Поэзия өлкәһендәге тәнҡит.

		Монографиялар, мәҡәләләр, рецензиялар. Проза өлкәһендәге тәнҡит. Монографиялар, мәҡәләләр, рецензиялар. Драматургия һәм тәнҡит. Публицистика һәм тәнҡит.
2.3	Современная башкирская литературная критика	Хәҙерге әҙәбиәт ғилеме һәм тәнҡит торошона байҡау. (Жанр һәм стиль, композиция йәһәтенән). Проза. Бөгөнгө йөҙө һәм проблемалары. Хәҙерге башҡорт поэзияһына тәнҡит күҙлегенән байҡау. Хәҙерге драматургияға күҙәтеү. Әҙәби тәнҡиткә- заманса талап. Ваҡытлы матбуғат биттәрендә әҙәби тәнҡиттең сағылышы.
2.5	Вклад Г.Хусаинова в башкирскую литературную критику	Ғ. Б. Хөсәйеновтың тормош һәм ижад юлы. “Башҡорт совет поэзияһының үҫеү юлдары” китабына байҡау. “Быуаттар тауышы. Башҡорт әҙәбиәте тарихы, теорияһы һәм тарихи поэтика буйынса очерктар” китабының идея-тематик йөкмәткеһе һәм әһәмиәте. “Батырҙар ҡисссаһы. Тарихи проза: повестар һәм хикәйәләр” китабының үҙенсәлектәре, йөкмәткеһе. “Ил азаматтары. Тарихи шәхестәр тормошо. I том” китабының төҙөлөшө һәм йөкмәткеһе. “Башҡорт шиғыры. Шиғриәт һүҙлеге”нең бүлектәре һәм тематик үҙенсәлектәре. Ғ. Хөсәйеновтың башҡорт әҙәбиәтенән программалар һәм дәреслектәр яҙыу эшмәкәрлеге. Ғ. Хөсәйеновтың “Башҡорт әҙәбиәтенең поэтикаһы” хеҙмәтенә стуктура һәм йөкмәтке йәһәтенән күҙәтеү.
2.6	И.Валитов, З.Нургалин и их роль в башкирской литературной критике	З. Нурғәлиндың тормош һәм ижад юлы. З. Нурғәлиндың “Билдәлелек яҡтыһында” хеҙмәтендә күтәрелгән тәнҡит проблемалары. З. Нурғәлиндың “Дәүерҙәр һулышы” китабына байҡау. З. Нурғәлиндың “Замандарҙан замандарға” китабының төҙөлөшө һәм фекере. З. Нурғәлин. “Театрҙың һүнмәҫ шишмәһе” китабына байҡау.
2.7	Исследования Р.Баимова о роли межлитературных взаимосвязей в развитии национальных литератур	Р. Байымовтың “Поискам нет конца” китабында башҡорт прозаиктарының эҙләнеүҙәре һәм милли үҙенсәлектәренең асылыуы. “Ижади биҙәктәр” китабында әҙәбиәт һәм әҙиптәр тураһындағы уйланыуҙараның сағылыуы. “Шаг в зрелость” китабына анализ. Р. Байымовтың “Судьба жанра” китабында жанр тураһындағы фекерҙәр. Р. Байымовтың “Виликие лики и литературные памятники Востока” (Уфа, 2005) китабының стууктураһы һәм төп үҙенсәлеге. Р. Байымовтың “Гармония многообразия” хеҙмәтенең йөкмәткеһе һәм идеяһы. Р. Байымовтың “Төрлө йылдарҙа тыуған уйҙар” китабының төҙөлөшө һәм йөкмәткеһе.
2.8	Литературоведская деятельность З.Шариповой	З. Шәрипованың тормош юлы һәм ижады. З. Шәрипованың “Башҡорт әҙәби фекеренең сығанаҡтары” мәҡәләһендәге әҙәбиәт үҫеше тураһындағы фекерҙәре. З. Шәрипованың мәшһүр шағир Ш. Зәкиҙең ижады тураһында

		тикшеренеүҙәре. З. Шәрипова. Һибатулла Салихов ижадына бер ҡараш. З. Шәрипованың “Әҙәбиәт ғилеме һәм заман” (Өфө, 2001) китабының төҙөлөшө. Ғилми-тәнҡит мәҡәләләренә байҡау. Башҡорт әҙәбиәтендә һүрәтләү саралары. - Өфө, 2003. китабының төп үҙенсәлеге. Бүлектәренә байҡау.
2.9	Р.Бикбаев в современной башкирской литературной критике	Р. Бикбаевтың тормошо һәм ижад юлы. Р. Бикбаевтың “Ш. Бабич. Шиғырҙар һәм поэмалар” китабында Ш. Бабичтың ижад юлының сағылыуы. “Башҡорт шиғриәтенең антологияһы” китабының төҙөлөшө һәм төп идеяһы. Р. Бикбаевтың хәҙерге башҡорт шиғриәте тураһындағы хеҙмәттәре